

UDK 268:371.213
371.213:268

Stručni članak

MICÓ PINJUH

**PROFESIONALNI
IDENTITET ODGOJITELJA
U VJERI***

* Skraćeni oblik predavanja

Zahvaljujući demokratskim pomacima koji postupno i djelotvorno prožimaju cjelokupni život na ovim prostorima, Crkva u Hrvata se iznenada našla pred novim katehetskim izazovima i zadacima, na koje će moći uvjerljivo odgovoriti jedino ako u taj proces uključi "...svoje najbolje zalihe u ljudima i snagama, ne štedeći napore, umore i materijalna sredstva" (CT 15).¹

Takvu europsku korjenitu i posvećenu demokratsku preobrazbu, koja je tek nedavno proslavila svoj prvi rođendan, zacijelo nisu očekivali ni najveći optimisti i poznavaoči svjetskih i domovinskih društvenih previranja. Zato i nije čudo da su se Katehetsko vijeće BKJ, pojedini katehetski instituti i teološka učilišta iznenada našli pred velikim i odgovornim zadacima:

- a) oblikovanja katehetskih programa koji će, po svojoj sadržajnoj, stručnoj i odgojno-poučnoj razini, *biti primjereni utvrđenim kriterijima postojećih obrazovnih ustanova*, te
- b) oblikovanja i osposobljavanja dovoljnog broja kateheta koji će biti spremni *domišljene programe i provjerene modele plodno ugraditi u povjerene i vjeronaučne skupine*.

Iako ni u jednom trenutku ne želim poricati važnost i veliku odgovornost spomenutih stručnih tijela i odgojno-obrazovnih ustanova u doradi prvog dijela cjelokupnoga katehetsko-pastoralnog zadatka, ipak njegov drugi dio, *rad na doškolovanju i osposobljavanju kateheta*, držim daleko složenijim i odgovornijim.

Programi, naime, makar bili i najsavršeni, mogu djelotvorno zaživjeti samo kroz osobu stručno osposobljena i autentična navjestitelja njihovih sadržaja.

EUROPSKA ISKUSTVA KAO UPOZORENJE

Govoriti o liku suvremena odgojitelja u vjeri, a ne uvažavati desetljetna katehetska iskustva Crkve zapadnoeuropskih zemalja, značilo bi, u najmanju ruku, svjesno se lišiti dragocjene pomoći i utemeljenih prosudbi ozbiljnih istraživača i izložiti se riziku da

naše razmišljanje bude previše osobno i usko, pa stoga i neznanstveno i neautentično. Ja sam sa zanimanjem pregledao rezultate nekoliko ozbiljnih istraživanja diljem Europe i naše domovine, ali sam posebnu pozornost poklonio sustavnom i znanstvenom radu dvojice istraživača koji su svoje ispitne programe radili u srednjoškolskim ustanovama dvaju europskih središta.² Istinski iznenađuje i zadivljuje otvorenost i zrela kritičnost mladih ljudi kada govore o ljudskim, kršćanskim, odgojnim i stručnim osobinama svojih kateheta. Iz tih razmišljanja se daje jasno razabrati što ih u liku njihova vjeroučitelja posebno privlači i oduševljava, a što opet odbija i blokira, kakve vjeronaučne susrete smatraju gubljenjem vremena, a kakve sadržaje i katehetske savete bi rado htjeli imati. Ovdje ćemo predočiti samo neke, za ovo predavanje zanimljive rezultate tih istraživanja.

NEUVJERLJIV PROFESIONALNI IDENTITET

Ljudskim likom svojih kateheta ispitivani vjeroučenici su najzadovoljniji. Čak 68% njih svoga vjeroučitelja drži "dobrim čovjekom", dobroćudnom i prihvatljivom osobom. Samo 12% to izričito niječe, ističući kako je njihov kateheta teška i neprihvatljiva osoba. Iznenađuje visok postotak vjeroučenika (74%) smatra da ih kateheta razumije, a 72% dodaju da svoga vjeroučitelja mogu pitati sve što ih zanima bez straha da će ih krivo shvatiti ili (zbog neznanja ili drukčijeg načina razmišljanja) osramotiti pred drugima.

Što se pak, vjerodostojnosti njihovih kateheta tiče, ocjene su osjetno slabije. Samo 42% ih smatra da njihov kateheta *i sam vjeruje u sadržaje i vrednote u koje ih pokušava uvjeriti*. Iako ga solidnih 48%

1 Usp. *Catechesi Tradendae* 15 (Apostolska pobudnica Ivana Pavla II, 1979).

2 Usp. HAVERS, N., *Der Religionsunterricht - Analyse eines unbeliebten Faches*, München '82; PRAWDZIK, W., *Der Religionsunterricht im Urteil der Hauptschuler*, Zürich '83.

drži otvorenim za suvremene pokrete i događanja, *samo 28%* potvrđuje da njegov modernizam djeluje uvjerljivo.

Kritike vjeroučenika su ipak najoštrije kad je u pitanju profesionalni i stručni identitet njihovih odgojitelja u vjeri. Iako *70%* priznaje da se njihov kateheta izvanredno snalazi na svome, strogo stručnom području, a *45%* misli da se on dosta solidno snalazi i na drugim područjima koja s teologijom nemaju izravnih dodirnih točaka, ipak - *kad je riječ o poučno-odgojnom umijeću* njihovih kateheta - mišljenja nisu posebno utješna.

Uspoređujući svoga vjeroučitelja s drugim nastavnicima u školi, *samo 18%* ga smatra dobrim odgojiteljem (pedagogom), *dok čak 46%* misli da se njihov kateheta kao odgojitelj uopće ne može uspoređivati s ostalim nastavnicima u školi. Većina (*74%*) potvrđuje da njihov kateheta diskusiju unutar vjeronaučnih susreta ne drži izgubljenim vremenom, *ali samo 25%* tvrdi da on zna dobro voditi diskusiju i usmjeriti je na bitne stvari. Gotovo svi vjeroučenici priznaju svojim katehetama iskreno nastojanje oko organiziranja suvremene i zanimljive nastave, ali je zaista malen broj onih koji misle da im to i uspijeva. Da njihov kateheta pretjeranim monologiziranjem guši plodnu i stvaralačku diskusiju, smatra *35%* ispitanih, dok se *40%* njih ozbiljno ljuti na svoga katehetu *što redovito nastupa visoka i želi uvijek i sve bolje znati*. Samo zabrinjavajućih *34%* potvrđuju da ih njihov kateheta zna pažljivo slušati kada oni govore, dok to *31%* izričito niječe.

KRITIČKO VREDNOVANJE KATEHETSKIH SADRŽAJA

Životna praksa svakodnevice potvrđuje da sadržaji, ako žele biti prihvaćeni, moraju biti blizu životu konkretne skupine kojoj se nude. To s posebnim naglaskom vrijedi za katehetske sadržaje, koji u biti imaju odgojne nakane. U protivnom će zvučati strano i s vremenom prouzročiti nepremostive blokade stvaralačkih procesa unutar vjeronaučnih skupina.

Iako je *65%* svih ispitanih potvrdilo da se na satovima religioznog odgoja govori o "dosta zanimljivim pitanjima", tek *48%* misli da se ti sadržaji mogu korisno upotrijebiti u svagdanjem životu, dok *samo 14%* smatra da ti sadržaji mogu značajnije usmjeriti njihov život.

PRIHVATLJIV LIK SE POSTUPNO NAZIRE

Ako upravo predočene rezultate ovih istraživanja pokušamo sažeti te brojeve i postotke pretočiti u razumljive izričajne oblike, postupno ćemo uočavati obrise ljudskog, duhovno-vjerničkog i strukovno-profesionalnog lika suvremena odgojitelja u vjeri, koji ima velike izgleda da ga vjeroučenici prihvate, što je *temeljni preduvjet nesmetane komunikacije* i stvaralačkih katehetskih procesa unutar vjeronaučnih skupina. Prema tim rezultatima vjeroučenici od svoga katehete očekuju:

- da ih uzima ozbiljno, uvažava njihove probleme, razmišljanja i prijedloge;
 - da bude prijatna i povjerljiva osoba, puna humora i vedrine;
 - da bude otvoren svijetu, novim pokretima, tehničkim, kulturnim, znanstvenim i društvenim dostignućima;
 - da im govori *njima razumljivim jezikom i ne bježi od konkretnih, životnih problema*, nastojeći prave odgovore *nadomjestiti pobožnim riječima i praznim monologiziranjem*, koji stvaraju mučan dojam i pospješuju stvaranje nepovjerenja u odgojnu kompetenciju katehete;
 - da znade pažljivo slušati dok mu se govori i osloboditi se velike mane *hijeti uvijek i sve bolje znati*;
 - da bude sposoban držati suvremenu i zanimljivu nastavu;
 - da se dobro snalazi i na drugim područjima, koja nisu u uskoj svezi s teologijom;
 - da bude autentičan u svakom pogledu: kao čovjek, vjernik i stručnjak.
- Od katehetskih sadržaja očekuju:
- izravnu pomoć da se u životu ispravno postave;

- pomoć za razumijevanje sebe, ljudi oko sebe, smisla života i postojanja (što je u biti i temeljna zadaća katehetskih nastojanja u cjelini);
- poticaje za organiziranje i oblikovanje svagdanjeg života u svim njegovim konkretnim vidovima.

Iz rečenoga je jasno da je *zdrav međuljudski odnos* i povjerenje između katehete i vjeroučenika *neophodan temelj za plodne komunikacijske procese unutar vjeronaučne skupine*, jer se poticaji simpatična (vjero)učitelja lakše i otvorenije prihvaćaju kao putokaz i izravna životna pomoć, nego poticaji i ponuđeni sadržaji - *makar bili dobri i stručno predočeni* - nesimpatična, zatvorena, nervozna i netrpeljiva (vjero)učitelja, koji se malo obazire na konkretne probleme i poteškoće svojih vjeroučenika, vodeći isključivo računa o zacrtanim programskim cjelinama i predviđenim sadržajima.

I SLABE TOČKE SU OSVIJETLJENE

Prema provedenim istraživanjima, vjeroučenici svojim katehetama posebno spočitavaju:

- *pomanjkanje odgojno-poučnog umijeća* i sposobnosti organiziranja i vođenja suvremene i zanimljive nastave;
- blokiranje stvaralačkih komunikacijskih procesa unutar vjeronaučne skupine monotonim metodičkim radom;
- nesposobnost vođenja dobre i svrsishodne diskusije koja bi se ograničavala na bitna i životna pitanja;
- "sveznadarstvo" i potrebu za pretjeranim monologiziranjem;
- izbor i promicanje *nezanimljivih i životu stranih sadržaja*, s jedne, te *nesposobnost prilagođavanja programiranih katehetskih sadržaja konkretnoj situaciji i skupini*, s druge strane;
- *pomanjkanje široke opće naobrazbe*, što se kod (vjero)učitelja, po mišljenju ispitivanih vjeroučenika, najizrazitije očituje kad se diskusije usredotoče na konkretna, životna pitanja. Tada mnogi od njih, *zbog očita pomanjkanja opće naobrazbe i životnog iskustva*, umjesto

izravnih, jasnih, odmjerenih i utemeljenih odgovora na izravna i jasna pitanja, *pribjegavaju uopćenim, neuvjerljivim, pobožnim monologiziranjima*.

Navedene primjedbe izravno određuju težište i daljnji tijek ovoga razmišljanja o profesionalnom identitetu suvremena odgojitelja u vjeri.

OPĆA I STRUČNA NAOBRABZA

Za svakog odgojitelja, ako želi biti uvjerljiv i uspješan u svome zvanju, vrijedi **zlatno pravilo**: *On mora BITI, mora ZNATI i ZNATI ČINITI*. Ovo pravilo s osobitim naglaskom vrijedi za odgojitelja u vjeri, koji je u isto vrijeme: *SVJEDOK, UČITELJ i ODGOJITELJ*. Ako je jedna od ovih triju sastavnica cjelovita katehetskog lika manjkava, kateheta *neće imati velikih izgleda* u svome odgojiteljsko-poučnom i navjesticateljskom radu.

a) Opća naobrazba

Suvremeni odgojitelj u vjeri *mora biti osoba široke kulture i opće naobrazbe*. U protivnom neće moći računati na povjerenje svojih vjeroučenika, njihovo prijateljstvo i otvorenost. Mladi ljudi, naime, veoma brzo osjete kada njihov kateheta govori autentično, a kada se opet u konkretnoj problematici ne snalazi najbolje. Uvjeren sam da je većina (vjero)učitelja i odgojitelja, tijekom svoga radnog vijeka, barem kojiput osjetila onaj znakoviti pogled u očima svojih (vjero)učenika ili šticičenika koji bi, da su se usudili govorno ga oblikovati, vjerojatno glasilo: "Dajte, ne mučite se više tom problematikom, ta i mi vidimo da se na tom području baš ne snalazite najbolje."

U temelje opće naobrazbe suvremenih odgojitelja u vjeri pripada:

a) *Poznavanje temeljnih zakonitosti medicine te opće i razvojne psihologije*. Svaki čovjek je, naime, u svome psihosomatskom razvoju podložan određenim zakonitostima koje se nužno očituju u vidu različitih fizičkih promjena i načina ponašanja. Te će datosti svakom kateheti i odgojitelju koji na tim područjima ne posjeduje

solidno i sigurno znanje pričinjati sasvim konkretne poteškoće u radu i odgoju. I što je najteže, on neće moći pomoći svojim (vjero)učenicima u prevladavanju različitih psihofizičkih poteškoća i trauma, svojstvenih mladenačkom razvojnem periodu.

b) *Solidno poznavanje svjetske i nacionalne povijesti i kulture*, te poznavanje povijesti opće i domovinske Crkve. To će biti osobito važno sada, ovih prvih godina nakon demokratskih pomaka, dok se desetljetna iskrivljivanja povijesnih datosti svestrano ne osvjetle i postave u znanstveni i istinit povijesni kontekst.

c) *Dostatno znanje o štetnosti alkohola, raznih vrsta droge i ovisnosti*. Suvremen odgojitelj u vjeri mora biti sposoban *sasvim utemeljeno* i kompetentno govoriti o štetnosti različitih opijata i narkotika, potkrepljujući svoje izlaganje znanstvenim istraživanjima, medicinskim rezultatima i autentičnim kazivanjima samih izliječenih ovisnika, njihovih terapeuta i članova obitelji. Suho moraliziranje, bez stručne i utemeljene podloge, djeluje više neozbiljno nego poticajno. Samo obrazovan (vjero)učitelj će o mladim ovisnicima moći govoriti *s punim poštovanjem i odgovornošću* kao o ljudima u nevolji kojima je potrebna ljudska i stručna pomoć, dok će se neupućen i nestručan kateheta zadovoljiti površnim kvalifikacijama te kritične skupine mladih ljudi uz obveznu napomenu da s tim "otkačenim narkosima i bitangama" fini dečki i curice ne trebaju imati nikakva posla.

d) *Posvemašnja i pravovremena informiranost o svim važnijim događajima i pojavama*. Suvremen odgojitelj u vjeri treba pomno pratiti tijek svih važnijih zbivanja u svijetu, domovini i Crkvi. Samo tako će moći, na temelju izvornih i iscrpnih informacija, oblikovati svoj osobni stav i izgrađeno mišljenje. Vjerujem da su vjeroučitelji svjesni da će često biti "prozvani" od svojih vjeroučenika da jasno izreknu svoj kritički stav o dnevnim događajima, političkim previranjima, novinskim napisima, televizijskim emisijama, novim pojavama i pokretima, crkvenim događajima itd.

Mislim da nije teško pretpostaviti težinu

razočaranja dobronamjernih vjeroučenika ako bi njihov kateheta, od čijeg mišljenja i stava očekuju sasvim jasan putokaz, na njihov upit samo bespomoćno slegnuo ramenima uz napomenu da on o određenim događajima, o kojima možda bruji "sav svijet" i sredstva javnog prioocavanja, jednostavno nije ništa čuo.

e) *Kultura življenja i ponašanja*. U opću naobrazbu suvremena vjeroučitelja svakako pripada kultura lijepa govora i ponašanja³, *kultura življenja, kultura slavljenja blagdana, župnih i obiteljskih obljetnica te kultura slobodna vremena i odmora*.

b) Stručna naobrazba suvremena odgojitelja u vjeri

Vjerujem da i nije potrebno posebno isticati kako je solidna opća naobrazba tek *neophodan temelj* za sustavnu i stručnu nadgradnju suvremena odgojitelja u vjeri. Samo stručan kateheta, naime, može biti pouzdan pratilac svojih vjeroučenika *na dijelu puta* njihova osobnoga općeljudskog i vjerskog rasta. Nestručan pak pojedinac, s druge strane, može *samo spletom mnogih sretnih okolnosti* izbjeći posvemašnje i nepremostive blokade unutar vjeronaučnih skupina.

a) Poznavanje katehetskih programa i sadržaja

Temeljito poznavanje katehetskih sadržaja i programa prvi je korak i uvjet cjelovitoga katehetskog odgojno-obrazovnog procesa. zato moram reći da mi krajnje neuvjerljivo djeluju katehete koji tvrde da mogu razviti veoma plodne i stvaralačke procese unutar svojih vjeronaučnih skupina i bez posebnih programskih razrada sadržajnih i tematskih cjelina. Takvim tvrdnjama, čega vjerojatno nisu ni svjesni, jednostavno pokušavaju opovrgnuti desetljetne napore i rezultate suvremenih odgojno-poučnih znanosti. U obranu svoga stava redovito će navesti kako ponuđeni vjeronaučni udžbenici nisu prikladni za njihove uvjete rada, uzrast vjeroučenika, da su preteški, daleko od života,

3 *Dale Carnegie, Psihologija uspjeha, "Prosvjeta", Zagreb 1990.*

preintelektualizirani itd. Ako se ovi prigovori malo ozbiljnije razmotre, lako se dolazi do zaključka da su oni zapravo samo površna i neutemeljena samoobrana i pokušaj pravdanja neprihvatljivih katehetskih improvizacija.

Istina je, naime, da ne postoje niti će ikada postojati apsolutno savršeni udžbenici (bez obzira na to o kojem se području radilo) kojima ne bi bila potrebna trajna dorada i usavršavanje, ali ni toliko loši i neuporabivi iz kojih sposoban, dosjetljiv i poduzetan vjeroučitelj ne bi mogao izvući određene rezultate. Neradnu i neinventivnu vjeroučitelju, koji očekuje samo gotove katehetske recepte i dorečene modele, jer je sam nespreman na samostalan stvaralačko-istraživački katehetski rad, trajnu i stručnu katehetsku nadgradnju, dajte najbolje udžbenike i on će ih pretvoriti u blokirajuću vjeronaučnu ponudu. Vrijedi i obratno. I lošiji udžbenik, s obzirom na sadržajno-metodičku ponudu, u rukama sposobna (vjero)učitelja može dati dobre rezultate i pokrenuti skupinu na dinamičan i stvaralački uspon. Time, dakako, ne želim reći da su svi vjeronaučni udžbenici, predviđeni za određene vjeronaučne uzraste, jednako vrijedni i prikladni za postizanje općih katehetskih ciljeva i odgojnih rezultata. Naprotiv, želim izričito naglasiti da svaki kateheta, pri izboru katekizama za pojedine skupine svojih vjeroučenika, mora voditi računa, osim o stupnju katehetskog uzrasta svake pojedine vjeronaučne skupine, i o smjernicama i odredbama nadležnog Ministarstva, odnosno odredbama općih crkvenih dokumenata, koje se odnose na izradu i tiskanje vjeronaučnih udžbenika i priručnika. U toj izradi, prema spomenutim odredbama, moraju doći do izražaja sljedeća načela: "Načelo o vjernosti Bogu i čovjeku; načelo o kristocentrizmu, trojstvenom teocentrizmu i kršćanskom antropocentrizmu; načelo o inkulturaciji evanđeoske poruke katehetskim radom, o dijaloškoj i ekumenskoj dimenziji kateheze, o stvaralačkom vjerničkom pristupu s obzirom na problem "govora vjere", o izvorima sadržaja u religioznom odgoju i katehezi, o kriterijima s obzirom na postavljanje ciljeva

te s obzirom na izbor sadržaja, s obzirom na izbor metodičkih preistupa i sredstava (medija) komuniciranja u katehezi i drugim važnim pitanjima koja se tiču cjelovitog i Evandelju vjernog religioznoodgojnog i kathetskog rada."⁴

b) Pouzdana biblijska podloga

Temeljita i sustavna biblijska naobrazba za svakog je vjeroučitelja preduvjet bez kojega se ne bi smio prihvatiti ovoga odgovornog poziva. Dobro poznavati Bibliju, znati je ispravno čitati i suvremeno tumačiti, veliki je kapital suvremena odgojitelja u vjeri s kojim se često mogu pokriti druge strukovne manjkavosti. Njezino nepoznavanje, s druge strane, neupućenost u biblijski govor i znakovitost, nedostatak je koji se ničim neće moći nadoknaditi. Zato s punom odgovornošću mogu reći da kateheta koji Bibliju ne poznaje dovoljno, gradi na pješčanoj podlozi koja pred radoznalošću vjeroučenika (osobito onih starijih uzrasta) jamačno neće dugo izdržati. Potreba za temeljitim poznavanjem KNJIGE ŽIVOTA svakako je pojačana činjenicom da mnogi vjeroučenici dolaze u dodir s ljudima različitih svjetonazora i vjerovanja, te s različitim *nekatoličkim biblijskim prijevodima i tumačenjima objavljenih istina*. Neke sekte su veoma uporne. Neumorno obilaze domove naših sugrađana nudeći im *besplatne biblijske komentare i prijevode*. Redovito neće propustiti priliku upozoriti "nove korisnike" svojih prijevoda na "*krive prijevode i tumačenja*" katoličkih bibličara *uz veliku dušnu spremnost na također besplatne satove "biblijskog pravovjerja"*.

c) Poznavanje komunikacijskih zakonitosti

Stručan (vjero)učitelj mora biti upućen u temeljne zakonitosti rada u skupini. On mora poznavati oblike i načine komuniciranja, prednosti i loše strane pojedinih oblika komuniciranja, vrste i oblike komunikacijskih blokada, njihove izvore i načine uklanjanja ili barem ublažavanja. U pro-

4 Usp. *Radosno navještanje Evandelja i odgoj u vjeri*, br. 52; CT 49 i 50 i *Directorium catechisticum generale* 134.

tivnom se izlaže riziku da sam postane najveća zapreka dinamičnu radu i stvaralačkom rastu unutar vjeronaučne skupine.

d) Izbor metoda i medija u katehetskom radu

Pravilnim i stručnim izborom metoda i medija kateheta može osjetno poboljšati cjelokupni rast svoje vjeronaučne skupine. To, dakako, pretpostavlja njegovu dostatnu metodičko-medijsku izobrazbu. Upućen kateheta će, opredjeljujući se za određenu metodu ili pomagalo, strogo voditi računa o svim drugim čimbenicima koji taj izbor bitno određuju: sudionicima (njihovu katehetskom uzrastu i sposobnosti razumijevanja ponuđenih metoda i medija), katehetskim sadržajima koje želi ponuditi, ciljevima, katehetskom prostoru (nije svaki prostor prikladan za svaki oblik rada), vremenu (prijepodnevi i popodnevi susret) i svojim vlastitim sklonostima i kompetencijama.

e) Odgoj za stvaralačko izražavanje

Potreba za stvaralačkim, osobito likovnim, izražavanjem usađena je u osobnost svakog djeteta. Već sasvim mala djeca rado crtaju, igraju se bojama i na svoj, jednostavan i spontan način, pokušavaju svoje osjećaje i projekcije staviti na papir. Dječje stvaralaštvo posebno karakterizira spontanost. Dijete svoje osjećaje i predodžbe jednostavno, bez opterećenja koja su svojstvena starijima i odraslima, prenosi na papir ponekad samo njemu osmišljenim crtama, mrljama, crtežima. Ta stvaralačka spontanost traje sve dotle dok ga netko ili nešto ne omete u njegovu stvaralačkom zanosu pokušavajući ga uokviriti u svoje zadane sheme i predstave. Stvaralačka osebujnost prestaje u trenutku kada dijete počne prvenstveno voditi računa o željama i ukusima svoga nastavnika, vjedroučitelja, odgojitelja.

Nije baš prevelik broj hrabre djece koja će se odvažiti na svoj osobni stvaralački hod protiv nametnutih okvira pretpostavljenog (vjero)učitelja. tu mnogi odgojitelji prave velike i nesvjesne propuste. Pokušavaju, naime, svojim učenicima nametnuti stil i način razmišljanja i stvaralačkog izražavanja koji su strani njihovu osebuj-

nom, mladenačkom svijetu. To, nažalost, blokira svaku spontanost i proizvodi ukočene, nenadahnete i sladunjave crteže i radove. Osposobljen kateheta će znati poštivati dječju spontanost i misaono-izražajni svijet svojih vjeroučenika. On će strpljivo i nenametljivo poticati slobodan i spontan stvaralački izričaj, vodeći računa o dobi svojih štićenika i spihofizičkim zakonitostima primjerenim njihovu uzrastu. Mlađe vjeroučenike, prema mišljenjima strukovnjaka, treba posebno poticati na likovno izražavanje nevidljivih (nevizualnih) vrijednosti kao što su: ljubav, radost, nada, život, dobrota, strah... itd. To za njih, za razliku od odraslih, uopće nisu teške i nesхватljive teme. Djeca i mladi posjeduju svoj likovni izraz u koji bez posebnih poteškoća pretaču svoje unutarnje, misaone sadržaje. Zato se s pravom smatra da je jedna od važnih sastavnica strukovno osposobljena (vjero)učitelja njegova sposobnost "ulaska" u duhovni, misaoni i osjećajni svijet svojih vjeroučenika koji krije neslućena bogatstva i stvaralačke sadržaje.

ZAGLAVAK

Ovdje sam, u skraćenom obliku, pokušao skicirati profesionalni lik suvremena odgojitelja u vjeri. Nadam se da će i cijenjeni čitatelji shvatiti da bi za jednu cjelovitiju analizu bio potreban daleko širi prostor. Ovdje sam se, zbog spomenute uvjetovanosti prostorom, morao svjesno odreći pismena oblikovanja nekih odgojno-poučnih zakonitosti koje svaki stručno osposobljen vjeroučitelj mora poznavati ako želi organizirati i voditi zanimljivu i suvremenu katehetsku nastavu. Riječ je, između ostaloga, o dužnosti (vjero)učitelja da temeljito upozna svaku konkretnu vjeronaučnu skupinu (jer o tome ovisi sve ostalo: izbor udžbenika, izbor metoda i medija, programske odrednice i tematski naglasci), o njegovoj sposobnosti stvaranja povjerljiva i stvaralačkog ozračja unutar pojedinih skupina, o sposobnosti prilagođavanja programiranih katehetskih sadržaja životnoj problematici konkretnih vjeronaučnih skupina, o odgo-

vornoj sustavnosti u radu, o sposobnosti svestrane, stručne i sustavne suradnje s roditeljima i starateljima svojih vjeroučenika itd. O tome, međutim, možda nekom drugom prilikom.

LITERATURA

- BARTHOLOMAUS, W., *Einführung in die Religionspädagogik*, Kosel-Verlag, München 1983.
- BIEMER, G.-BIESINGER, A., *Christ werden, braucht Vorbilder*, Mathias-Grünwald-Verlag, Mainz 1983.
- BISKUPI JUGOSLAVIJE, *Radosno naviještanje Evanđelja i odgoj u vjeri*, KS, Zagreb 1983.
- Crkveni dokumenti: Directorium catechisticum generale, 1971; Catechesi Tradendae, 1979; Evangelii Nuntiandi, 1976. i Dokumenti II. vatikanskog koncila, KS, Zagreb 1970.
- DIETER EMEIS, K.-SCHMITT, H., *Handbuch der Gemeindekatechese*, Herder-Verlag, Freiburg 1986.
- DREIKURS, R.-GREY, L., *Kinder ziehen Konsequenzen*, Herder-Verlag, Freiburg '73.
- GROMM, B., *Methoden für Religionsunterricht, Jugendarbeit und Erwachsenenbildung*, Patmos-Verlag, Düsseldorf 1976.
- HAVERS, N., *Religionsunterricht - Analyse eines unbeliebten Faches*, München '82.
- HEIMBROCK, H.G., *Religionslehrer - Person und Beruf*, Vandenhoeck-Ruprecht, Göttingen 1982.
- HEINEN, W., *Um die Seele des Kindes*, Hoheneck-Verlag, Hamm 1972.
- PALEKČIĆ, M., *Unutrašnja motivacija i školsko učenje*, Svjetlost, Sarajevo 1985.
- PIVAC, J.-PREVIŠIĆ, V., *Odgoj i škola* (Zbornik radova), Školske novine, Zagreb 1985.
- PRAWDZIK, W., *Der Religionsunterricht im Urteil der Haupschüler*, Zürich 1983.
- SKUPINA AUTORA, *Od puberteta do zrelosti*, Zagreb 1986.
- ULONSKA, H., *Religionslehrer - Person und Beruf*, Göttingen 1982.
- ZERFASS, R., *Menschliche Seelsorge*, Herder-Verlag, Freiburg 1986.
- WEIDMANN, F., *Didaktik des Religionsunterrichts*, Verlag Ludwig Auer, Donauworth 1979.